

KIRJALLINEN KYSYMYS 965/2012 vp

Kasvot peittävien huntujen käytön kieltäminen julkisilla paikoilla

Eduskunnan puhemiehelle

Euroopan maista Ranskassa, Belgiassa ja Hollannissa on voimassa laki, joka kieltää kasvot peittävien burka- ja niqab-huivien pidon julkisilla paikoilla. Ranskassa kasvot peittävien huntujen käyttöä säätelevä laki tulkitsee julkisiksi paikoiksi virastot, kadut, joukkoliikenteen kulkuvälineet, museot, torit sekä kaupat. Näillä alueilla burkaan tai niqabiin pukeutuneena esiintyminen ei ole sallittua rangaistuksen uhalla. Ranskan poliiseja on kuitenkin ohjeistettu siten, että yksityisautoilijan on sallittu pukeutuvan kasvot peittävään huntuun ja mahdolliset huomautukset pukeutumisesta on tehtävä tieturvallisuutta koskevien säädösten mukaisesti. Ranskassa kyseisen lain rikkomisesta langetetaan burka tai niqab-huivia julkisella paikalla pitävälle henkilölle 150 euron suuruinen sakko. Miehiä, jotka pakottavat naisen pitämään näitä vaatekappaleita, voi uhata jopa 30 000 euron sakko tai vankeusrangaistus.

Kasvot peittävän huntun käytön sallimista ei Euroopassa yleisesti tulkita uskonnonvapauskysymyksenä, koska burkan tai niqabin käytöstä ei erikseen säädetä islamuskoisten pyhissä kirjoituksissa. Näin kielto ei riko Euroopan ihmisoikeussopimuksen 9 artiklan tai Suomen perustuslain 11 §:n takaamaa ajatuksen-, uskonnon- ja omantunnonvapautta. Kasvot peittävän huntun käytön on pääsääntöisesti todettu alentavan naisten arvoa ja tämän pukeutumistavan yhteensopivuus modernin länsimaisen oikeusjärjestyksen kanssa on myös asetettu kyseenalaiseksi. Näiden vaatekappaleiden käyttöä ei voi myöskään tulki-

ta vapautena valita oma pukeutumisensa, sillä suurin osa burkaa tai niqabia käyttävistä muslimaisista tekee niin painostuksen alaisena.

Belgiassa kasvot peittävien huntujen käytön kieltoa koskevan lain parlamenttikeskustelun aikana nostettiin esille varsinkin valtion sisäinen turvallisuus, jota burkan tai niqabin käyttö uhkaa. Valtion turvallisuusviranomaisille on Suomeksi taattava mahdollisuus tunnistaa ihmiset julkisilla paikoilla yleisen järjestyksen takaimisen vuoksi. Myös EU-kansalaisten vapaa liikkuvuus tuo lisäaspektin kasvot peittävien huntujen lainsäädäntöön, sillä huntukysymys on yhä enemmän yleiseurooppalainen. Mikäli useammat maat päättävät kieltää burkan ja niqabin pidon julkisilla paikoilla ja Suomi pitäytyy nykyisessä lainsäädännössään, voi riskinä olla se, että kasvot peittäviä huntuja pitäviä naisia alkaa haakeutua maahamme huomattava määrä muista EU-maista. Näiden henkilöiden kotouttamisen nuste olisi hyvin suurella todennäköisyydellä heikko heidän huonon sosioekonomisen taustansa vuoksi, joka taas asettaisi yhä suuremman taakan maamme kotouttamisviranomaisien harteille.

Suomen rikoslain 17 luvun 13 a §:ssä on maininta laittomasta naamioitumisesta, jossa tarkoituksena on rangaista henkilöitä, jotka naamioitumista hyväksikäyttämällä ovat aiheuttaneet henkeen tai omaisuuteen kohdistuvaa vahingon tekoa. Kyseistä pykälää voisi pohtia laajennettavaksi, mikäli pukeutumisella pyritään viestittämään julkisella paikalla suomalaisen yhteiskun-

nan perusarvoja, muun muassa miesten ja naisten välisen tasa-arvon, vastustavia asenteita. Kyseistä pykälää muuttamalla eduskunnan käsiteltäväksi ei tarvitsisi tuoda erillistä lakiesitystä burka- ja niqab-huivien käyttökiellosta julkisilla paikoilla.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus lukuisten eurooppalaisten maiden esimerkin perusteella harkita kasvot peittävien burka- ja niqab-huivien käyttökieltoa julkisilla paikoilla esimerkiksi muuttamalla rikoslaimme 17 luvun 13 a §:ää, jolloin laitton naamioituminen koskisi myös suomalaisen yhteiskunnan perusarvojen vastustusta viestittävää pukeutumista, josta burkan tai niqabin käyttö on osoitus?

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2012

Vesa-Matti Saarakkala /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Vesa-Matti Saarakkalan /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 965/2012 vp:

Aikooko hallitus lukuisten eurooppalaisten maiden esimerkin perusteella harkita kasvot peittävien burka- ja niqab-huivien käyttökieltoa julkisilla paikoilla esimerkiksi muuttamalla rikoslaimme 17 luvun 13 a §:ää, jolloin laitton naamioituminen koskisi myös suomalaisen yhteiskunnan perusarvojen vastustusta viestittävää pukeutumista, josta burkan tai niqabin käyttö on osoitus?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kirjallisessa kysymyksessä mainittu rikoslain 17 luvun 13 a § laittomasta naamioitumisesta koskee tilanteita, joissa henkilö yleisellä paikalla järjestettävän yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden yhteydessä taikka muussa yleisön kokoontumisessa yleisellä paikalla esiintyy tunnistamattomaksi naamioituneena ilmeisenä tarkoituksenaan ryhtyä käyttämään henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai vahingoittaa omaisuutta. Naamioituminen on siis rangaistavaa ainoastaan, jos naamioituneen henkilön ilmeisenä tarkoituksena on vahingoittaa toista henkilöä taikka omaisuutta. Säännöksen säätämisen taustalla on ollut tarve ehkäistä mielenosoituksissa ja muissa yleisön kokoontumisissa yleisellä paikalla esiintyvää väkivaltaisuutta ja mellakointia sekä parantaa mahdollisuuksia saattaa rikoksista epäillyt syytteeseen. Kyseisen kriminalisoinnin tarkoi-

tuksena ei ole ollut puuttua ihmisten jokapäiväiseen pukeutumiseen. Pykälää koskevassa hallituksen esityksessä (HE 81/2004 vp) todetaan, ettei laittomana naamioitumisena pidetä naamioituneena esiintymistä, jos sen tarkoituksena on esimerkiksi suojautua säältä tai siihen on uskonnollinen tai jokin muu hyväksyttävä syy. Tällaisia muita hyväksyttäviä syitä voivat hallituksen esityksen mukaan olla esimerkiksi pukeutumisen perustana olevat etniset tai kulttuuriset syyt. Kasvot peittävien burka- ja niqab-huivien käyttökiellon sisällyttämistä laitonta naamioitumista koskevaan rikoslain pykälään ei siten voida pitää perusteltuna.

Laitonta naamioitumista koskevaa säännöstä eduskunnassa käsiteltäessä eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 26/2004 vp), että henkilön pukeutumista voidaan arvioida perustuslain 7 §:ssä turvatun henkilökohtaisen vapauden kannalta. Henkilökohtainen vapaus on luonteeltaan yleisperusoikeus, joka suojaa ihmisen fyysisen vapauden ohella myös hänen tahdonvapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan. Myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ottanut kantaa pukeutumisen rajoittamiseen ratkaisussaan 2740/4/09, joka koski moottoripyöräjengien liivien käytön kieltämistä yleisötahtumassa. Siinä apulaisoikeusasiamies on katsonut, että pukeutumisessa on kyse perustuslaisesta turvatusta henkilökohtaisesta vapaudesta sekä samoin perustuslain 10 §:ssä turvattuun yksityiselämään kuuluvasta seikasta. Yksityiselämän piiriin kuuluu muun muassa oikeus määrätä itseltään ja ruumiistaan.

Perustuslakivaliokunta on antamissaan lausunnoissa muotoillut edellytyksiä sille, millä perusteilla perustuslain turvaamia perusoikeuksia voidaan rajoittaa. Rajoitusten tulee muun muas-

sa olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Lisäksi rajoitusten tulee olla oikeasuhtaisia ja välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. On vaikeaa esittää sellaisia perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä

perusteita kasvot peittävien burka- ja niqab-huivien käyttökiellolle julkisilla paikoilla, joita perusoikeuksien rajoittaminen rikoslaiilla tai muilla keinoin edellyttäisi ja joiden vuoksi tällaisia rajoituksia voitaisiin pitää välttämättöminä.

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2012

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 965/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Vesa-Matti Saarakkala /saf:

Tänker regeringen följa ett stort antal europeiska länders exempel och överväga att förbjuda användningen av burka och niqab-sjalar som täcker ansiktet på offentliga platser, t.ex. genom att ändra 17 kap. 13 a § i vår strafflag så att olaglig maskering även innefattar ett sätt att klä sig som signalerar att man motsätter sig de grundläggande värderingarna i det finska samhället, vilket användningen av burka eller niqab är ett uttryck för?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Den i spörsmålet nämnda bestämmelsen om olaglig maskering i 17 kap. 13 a § i strafflagen gäller situationer där en person i anslutning till en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning på allmän plats eller i någon annan folksamling på allmän plats uppträder maskerad till oigenkännlighet med det uppenbara syftet att ta till våld mot person eller skada egendom. Maskeringen är således straffbar endast om den maskerades uppenbara syfte är att skada någon annan person eller egendom. Bakgrunden till att bestämmelsen stiftades var behovet av att förhindra våldsamheter och kravaller under demonstrationer och andra folksamlingar på allmänna platser samt att förbättra möjligheterna att väcka åtal mot personer som misstänks för brott. Syftet med kriminaliseringen var inte att ingripa i hur människor klär sig till vardags. I den regeringspropo-

sition som gäller paragrafen (RP 81/2004 rd) konstateras det att som olaglig maskering inte anses att en person uppträder maskerad, om avsikten är t.ex. att skydda sig mot väderleken eller om det sker av religiösa eller andra godtagbara skäl. Andra godtagbara skäl kan enligt regeringens proposition vara t.ex. etniska eller kulturella skäl som ligger till grund för sättet att klä sig. Det kan således inte anses motiverat att inkludera ett förbud mot att använda burka eller niqab som täcker ansiktet i strafflagsparagrafen om olaglig maskering.

När bestämmelsen om olaglig maskering behandlades i riksdagen konstaterade riksdagens grundlagsutskott i sitt utlåtande (GrUU 26/2004 rd) att frågan om hur en person klär sig kan bedömas utgående från den rätt till personlig frihet grundlagens 7 § garanterar. Den personliga friheten har karaktären av en allmän grundläggande fri- och rättighet, som inte bara skyddar människans fysiska frihet utan också hennes viljas frihet och självbestämmanderätt. Också riksdagens biträdande justitieombudsman har tagit ställning till frågan om att begränsa personers sätt att klä sig i sitt avgörande 2740/4/09, som gällde förbud mot att använda mc-västar för motorcykelgång vid offentliga tillställningar. Biträdande justitieombudsmannen ansåg i sitt avgörande att det handlar om den personliga friheten som garanteras i grundlagen och likaså om en omständighet som hör till privatlivet, som tryggas i grundlagens 10 §. Till privatlivets sfär hör bl.a. rätten att bestämma över sig själv och sin kropp.

Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden formulerat grunder utifrån vilka man kan begränsa de grundläggande rättigheterna som garanteras i grundlagen. Det ska bl.a. finnas ett tungt vägande samhälleligt behov av begränsningarna. Dess-

utom ska begränsningarna vara proportionerliga och vara nödvändiga för att ett godtagbart syfte ska uppnås. När det gäller frågan om att förbjuda användningen av burka och niqab-sjalar som täcker ansiktet på offentliga platser är det svårt att finna sådana med tanke på systemet med de

grundläggande rättigheterna godtagbara grunder för ett förbud som krävs för att man ska kunna begränsa de grundläggande rättigheterna genom strafflag eller på något annat sätt, och utifrån vilka sådana begränsningar kunde anses nödvändiga.

Helsingfors den 21 december 2012

Justitieminister Anna-Maja Henriksson